

2011

COMMERCE AND ACCOUNTANCY (Optional)

Paper : II

वाणिज्य व लेखाशास्त्र (वैखल्पिक)

220048

पत्रिका : II

Standard : Degree

Total Marks : 200

स्तर : पदवी

एकूण गुण : 200

Nature : Conventional (Essay) type

Duration : 3 Hours

स्वरूप : पारंपारिक (वार्णनात्मक)

कालावधी : 3 तास

N.B. :

सूचना :

1) Answer must be written either in **English** or in **Marathi**.

उत्तरे इंग्रजीमधून किंवा मराठीमधून लिहिली पाहिजेत.

(2) Question No. 1 is **compulsory**. Of the remaining questions, attempt **any four** selecting **one** question from **each Section**.

प्रश्न क्रमांक 1 अनिवार्य आहे. उर्वरित प्रश्नांमधून कोणतेही चार सोडवा पण प्रत्येक विभागातून एक प्रश्न निवडून सोडविणे आवश्यक आहे.

(3) Figures to the **RIGHT** indicate marks of the respective question.

उजवीकडील अंक संबंधित प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

(4) Number of optional questions upto the prescribed number in the order in which they have been solved will only be assessed. Excess answers will not be assessed.

ज्या क्रमाने निर्धारित संख्येपर्यंत पर्यायी प्रश्नसंख्या सोडविली आहे, तेवढीच प्रश्नसंख्या तपासली जाईल, अतिरिक्त उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.

(5) Credit will be given for orderly, concise and effective writing.

नीटनेटक्या संक्षिप्त व परिणामकारक लिखाणास श्रेय दिले जाईल.

(6) Candidates should not write roll number, any name (including their own), signature, address or any indication of their identity anywhere inside the answer book otherwise he/she will be penalised.

उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतः किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.

(7) In case of any ambiguity, English version will be considered as authentic.

कोणत्याही प्रकारच्या संदेहाच्या स्थितीत, इंग्रजी भाषांतर ग्राह्य समजले जाईल.

P.T.O.

SEAL

1. Answer any four of the following :

खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

SAPOSS

(a)	Define 'communications'. Explain its purposes and significance.	10
(b)	Discuss the impact of WTO on Indian Exports. विश्व व्यापार संघटनेचे भारताच्या निर्यातीवर झालेल्या परिणामाचे विवेचन करा.	10
(c)	Define characteristics and importance of Human Resource Development and explain various sources of recruitment. मानव संसाधन विकासाची वैशिष्ट्ये व महत्त्व विशद करा. आणि कर्मचारी भारतीचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.	10
(d)	Explain the advantages and disadvantages of functional organisation. क्रियात्मक संघटन पद्धतीचे गुण-दोष स्पष्ट करा.	10
(e)	Critically examine the recent position of collective Bargaining in India. भारतातील सामुदायिक सौदेबाजीचे विद्यमान परिस्थितीत समीक्षात्मक वर्णन करा.	10

SECTION – A

विभाग – अ

2. Answer the following sub questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

(a)	Explain advantages and disadvantages of line and staff organisation. रेखा व कर्मचारी संघटनेचे फायदे व तोटे स्पष्ट करा.	10
(b)	State the types of leadership. नेतृत्वाचे प्रकार सांगा.	10
(c)	Discuss the Maslow's need Hierarchy theory. मास्लोच्या गरज श्रेणी सिद्धांताची चर्चा करा.	10
(d)	Explain the concept of TQM quality circles. एकूण व्यवस्थापनीय गुणवत्ता प्रतिमान चक्र स्पष्ट करा.	10

3. Answer the following sub questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

(a)	Define functions of committee. समितीचे विविध कार्ये स्पष्ट करा.	10
(b)	Discuss any five principles of organisation. संघटनेच्या कोणत्याही पांच तत्वांचे विवेचन करा.	10
(c)	What are the advantages of delegation of Authority ? अधिकार अंतरणाचे कोणते फायदे आहेत ?	10
(d)	What are the types of conflict ? कलहाचे प्रकार कोणते आहेत ?	10

SECTION – B**विभाग – ब**

4. Answer the following sub-questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) Explain the advantages and disadvantages of partnership. 10
भागीदारीचे फायदे व तोटे विशद करा.
- (b) What is business combination and its kinds ? 10
'व्यावसायिक संयोग' म्हणजे काय ? त्याचे प्रकार स्पष्ट करा.
- (c) Explain the major provision of law of contract. 10
व्यापार प्रसंविधामधील महत्वाच्या तरतूदी स्पष्ट करा.
- (d) Define Consumer Protection Act and its uses for the society. 10
ग्राहक संरक्षण अधिनियम स्पष्ट करून त्याचा समाजाला काय फायदा होतो ते लिहा.

5. Answer the following sub questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) Discuss salient features of joint stock company. 10
संयुक्त भांडवली प्रमंडळाची कोणतीही पांच वैशिष्ट्ये लिहा.
- (b) Discuss on Negotiable Instrument Act. 10
समझौता परकाम्य कायद्यावर चर्चा करा.
- (c) Explain the terms " Goods" and "Sale" as defined in the Indian Sale of Goods Act. 10
"इंडियन सेल ऑफ गूड्स कायद्या प्रमाणे" गूड्स आणि सेल स्पष्ट करा.
- (d) The major provision of shops and Establishment Act. 10
दुकाने व आस्थापना कायद्यातील विविध तरतूदी स्पष्ट करा.

SECTION – C**विभाग – क**

6. Answer the following sub questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) Describe the role of marketing in economic development. 10
आर्थिक विकासात विपणनाच्या भूमिकेचे वर्णन करा.
- (b) Give the salient features of marketing mix and discuss various types of channels of distribution. 15
'विपणन मिश्र' ची विविध वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. व वस्तु वितरणाचे विविध मार्ग स्पष्ट करा.
- (c) Define product life style and its importance and what are the ways of product development. 15
उत्पाद जीवन शैली स्पष्ट करून त्याचे महत्त्व लिहा तसेच वस्तु विकासाचे विविध मार्ग लिहा.

7. Answer the following sub questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) What do you mean by market segmentation ? What are the bases for it ? 10
बाजारपेठेचे गटविभाजन म्हणजे काय ? गट विभाजनाचे आधार कोणते आहेत ?
- (b) Describe the concept of 'International marketing'. State its salient features. 15
आंतरराष्ट्रीय विपणनाची व्याख्या स्पष्ट करून त्याची विविध वैशिष्ट्ये विशद करा.

P.T.O.

- (c) Explain the advantages of broadcasting media of advertising and give the importance of trade fairs and Exhibition. 15
जाहिरातीच्या प्रसार माध्यमाचे फायदे स्पष्ट करा. व औद्योगिक जत्रा व प्रदर्शनीचे महत्त्व विशद करा.

SECTION – D

विभाग – ड

8. Answer the following sub questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) State the advantages of training and explain the need and importance of Performance Appraisal. 15
प्रशिक्षणाचे फायदे विशद करा. आणि कार्य मूल्यांकन संलेख (Performance Appraisal) यांची गरज व महत्त्व स्पष्ट करा.
- (b) Write a note on 'Selection Procedure' and indicate the types of interviewing. 10
निवड प्रक्रियावर टिपणे लिहा आणि मुलाखतीच्या विविध पद्धती सांगा.
- (c) Define Human resource planning. Give the importances and limitation and problems of HRD in India. 15
मानव संसाधन नियोजन स्पष्ट करा व त्याचे महत्त्व व मर्यादा सांगून भारतातील मानव संसाधन विकासाच्या समस्या नमूद करा.

9. Answer the following sub questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) What is meant by "Industrial Relations" ? Explain its nature and importance and impact of liberalisation on industrial relation. 15
“औद्योगिक संबंध” म्हणजे काय ? त्याचे स्वरूप व महत्त्व स्पष्ट करा. आणि शिथिलीकाणाचा औद्योगिक संबंधावर प्रभाव स्पष्ट करा.
- (b) Discuss the provision of Industrial Disputes Act regarding prevention and settlement of Industrial Disputes in India. 10
भारतातील औद्योगिक विवाद रोखणे व निवारण करणे या संदर्भत औद्योगिक विवाद कायद्यातील तरतूदीचे विवेचन करा.
- (c) Critically evaluate : 15
- 1) Role of trade unions in capitalist countries
  - 2) Government minimum wages policy
  - 3) Differentiation between Financial and Non Financial motivation.
- 1) भांडवलवादी देशातील श्रामीक संघटनेची भूमिका.
  - 2) सरकारी न्यूनतम मजूरीचे धोरण याचे मूल्यांकन.
  - 3) आर्थिक आणि आर्थिकेतर अभिप्रेरणेमधील फरक.